

Şahin, K. ve Bilge, M. (2026). Kırılganlıktan güçlenmeye: kadınların güçlendirilmesinde sosyal politika ve sosyal hizmetin etkileşimi üzerine bir inceleme. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 7 (1)

DERLEME | REVIEW

Başvuru Tarihi: 11/02/2026

Kabul Tarihi: 14/03/2026

KIRILGANLIKTAN GÜÇLENMEYE: KADINLARIN GÜÇLENDİRİLMESİNDE SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL HİZMETİN ETKİLEŞİMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

From Vulnerability to Empowerment: An Analytical Study on the Interaction of Social Policy and Social Services in Women's Empowerment

Kübra ŞAHİN¹

Mehmet BİLGE²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
kubraoktay_@hotmail.com 0009-0002-0650-339X

²Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, mbilge@mehmetakif.edu.tr 0000-0002-6082-1105

ÖZ

Geçmişten günümüze toplumsal gelişmelere bakıldığında gerçekleştirilen faaliyetlerin bir kısmında erkekler yer alırken bir kısmında ise kadınlar yer almıştır. Dolayısıyla kadın toplum denilen dinamik yapının ana aktörlerinden birisidir. Ancak kadına dair söylemler, aktarılan görüşler ve gerçekleştirilen uygulamalar yıllar içerisinde kadını dezavantajlı bir konuma sürüklemiştir. Bazı gelişmeler kadını güçlendirme adına olumlu olsa da bazıları dezavantajlı bir konuma getirmiştir. Bu dezavantajlılık halinin sosyal, ekonomik, siyasi ve aslında toplumu oluşturan tüm etmenler içerisinde devam ettiği ifade edilebilir. Ancak sanayi devrimi sonrası sosyal devlet kavramının doğuşu ve gelişimi sonrası kadınlara dair ortaya koyulan sosyal politikalar bu dezavantajlılık halini ortadan kaldırmak veya bir nebze azaltmak için çeşitli çabalar içermiştir. Bu çabaların bazıları geçici pansumanlar şeklinde iken bazıları gelecek projeksiyonda kadınları daha güçlü bir konuma getirecek uygulamalardır. Günümüz kadınlara yönelik sosyal politika ve sosyal hizmet uygulamalarının temel hedefine bakıldığında kadınların potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri ve toplumsal yaşamda eşit ve etkili bir konumda bulunabilmeleri şeklindedir. Bu çalışmada kadınların güçlendirilmesinin neleri kapsadığı ele alınarak sosyal politika ve sosyal hizmet perspektifinden mevcut süreç değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Kadın güçlendirmesi, sosyal hizmet, sosyal politika.

ABSTRACT

When societal developments from past to present are examined, it is observed that men have taken part in some of the activities carried out, while women have participated in others. Therefore, women constitute one of the main actors of the dynamic structure called society. However, discourses about women, the views conveyed, and the practices implemented have, over the years, pushed women into a disadvantaged position. Although some developments have been positive in terms of empowering women, others have placed them in a disadvantaged position. It can be stated that this state of disadvantage continues within social, economic, political, and in fact all factors that constitute society. However, following the Industrial Revolution and the emergence and development of the concept of the welfare state, social policies developed regarding women have included various efforts aimed at eliminating or at least reducing this disadvantage. While some of these efforts have taken the form of temporary remedies, others are practices that will place women in a stronger position in future projections. When the main objectives of contemporary social policy and social service practices directed toward women are considered, they focus on enabling women to realize their potential and to attain an equal and effective position in social life. In this study, what the empowerment of women encompasses will be discussed, and the current process will be evaluated from the perspective of social policy and social services.

Keywords: *Women's empowerment, social services, social policy.*

GİRİŞ

Dünya nüfusunun yarısını oluşturan ve diğer yarısını da dünyaya getiren “kadın” tüm çağlarda var olma mücadelesi vermek zorunda kalmış ve bu mücadele geçmişten günümüze hala devam etmektedir. Bugün dünyanın birçok bölgesinde hala kadınlar hor görülümekte, bireysel haklarına ulaşamamakta, ekonomik olarak kısıtlanmakta ve siyasal anlamda hak ettikleri konumlara erişememektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak ortaya çıkan yapısal sorunlar kadını eğitim, istihdam, sosyal güvenlik, sağlık ve siyasal katılım gibi birçok alanda kısıtlamakta ve dezavantajlı konumda yer almasına sebep olmaktadır. Bununla birlikte kadının sosyal dışlanma riskini de arttırmaktadır. Kadınların dünyada ve ülkemizde toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel alanda güçlendirilmesi sadece bireysel bir hak değil aynı zamanda toplumsal refahın ve sürdürülebilir kalkınmanın en temel gereksinimlerinden biridir. Kadının güçlenmesi, dezavantajlı olduğu konulara bakıldığında çok boyutlu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların kendi yaşamları üzerinde söz sahibi olabilmeleri, toplumun tüm kaynaklarına eşit ve adil ulaşabilmeleri, toplumsal karar alma

süreçlerinde aktif rol oynamaları, istihdamda toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı sorunlarla karşı karşıya kalmamaları kadının güçlenmesinin en önemli boyutlarıdır. Kadının eğitim ve istihdama aktif olarak dahil edilmesi toplumsal hayatta görünürlüğünü ve karar alma süreçlerine katılımını da beraberinde getirecektir. Ancak bireysel güçlenmenin kalıcı ve daimî olabilmesi sosyal çevre ve yapısal sorunların dönüştürülüp iyileştirilmesi ile mümkündür. Sosyal politikalar kadının güçlenmesinin yapısal zeminini oluşturmada belirleyici bir araçtır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini temel olan politikalar kadının güçlenmesini hedefler ve buna yönelik çalışmalar yürütür. Kadının eğitim ve istihdama erişimini arttırmak, toplumsal yaşama aktif olarak dahil olmasını sağlamak, yoksullukla mücadeleyi güçlendirmek ve kadına yönelik şiddeti önlemek sosyal politikanın başlıca hedeflerindedir. Sosyal politikanın literatüründe toplumsal cinsiyet eşitsizliği sadece bir kaynak dağılımı sorunu olarak görülmemekte refah devletlerinin temelini oluşturan bir ana etken olarak ele alınmaktadır. Feminist refah rejimi yaklaşımları kadının güçlenmesinin önündeki en büyük engelin “aileye bağımlılık” olduğunu savunur. Özellikle muhafazakar izler taşıyan Türkiye’nin refah rejimlerinde sosyal politikalar kadını bakım emeğinin birincil sorumlusu olarak konumlandırır. Bu da geleneksel cinsiyet rollerinin yeniden üretmektedir. Kadınları ilgilendiren sosyal politikaların özellikle bu geleneksel zinciri kırması kadının güçlenmesi adına önemlidir. Bu da bakım yükünün kamusallaştırılması ve devletin toplumsal cinsiyete dayalı bir modele dönüşmesi ve birey odaklı politikalara yoğunlaşması ile mümkündür. Fakat kadınların istihdama katılımı ve siyasal temsili ataerkil pazarlıkların sınırı içinde kaldığı müddetçe gerçek bir güçlenmeden ziyade geçici ve pansuman çözümler üretilir. Politikaların etkin ve sürdürülebilir olması hak temelli ve kapsayıcı uygulamaların sosyal hizmet perspektifiyle bütünleşmesiyle gerçekleşebilir. Tek başına sosyal politika bir öznenen ibarettir. Sosyal politikanın eylemcisi sosyal hizmettir. Bu çalışma kadının güçlenmesini sosyal politika ve sosyal hizmet bağlamında ele alarak kadının güçlenmesini çok boyutlu bir süreç olarak ele alarak ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlardaki eşitsizliklerine yönelik mevcut durumları ele almaktadır. Çalışma kadınların yalnızca bireysel düzeyde değil aynı zamanda yapısal koşullar içinde şekillenen güç ilişkileri bağlamında değerlendirilmesi varsayımından hareket etmektedir. Çalışmanın bir diğer amacı ise kadının güçlenmesini sadece ekonomik bağımsızlıkla sınırlamayan, öznel iyi oluş hak temelli farkındalık, toplumsal katılım ve kolektif dayanışma boyutlarını içeren kapsamlı bir güçlenme çerçevesi sunmaktır. Ayrıca mevcut sosyal politikaların kadınların güçlenmesine katkı sağlama kapasitelerini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmekte ve daha kapsayıcı, çözüm odaklı, eşitlikçi ve sürdürülebilir politika önerileri geliştirmeyi hedeflemektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Çalışma konusunda ilişkin veriler DergiPark, ULAKBİM TR Dizin, Google Scholar, ScienceDirect gibi veri tabanları üzerinden taranmıştır. Kadınların

güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği sosyal hizmet müdahaleleri doğrudan çalışmaya dahil edilmiştir. Kavramsal çerçeve oluşturulurken kırılancılık ve güçlendirme kavramlarını sosyal politika bağlamında ele alan çalışmalara öncelik verilmiştir. Sosyal politikadaki güncel dönüşümü yansıtmaya için 2010-2025 yılları arasında yayımlanmış kaynaklar kullanılmıştır. Kapsam dışı konulara değinen kadın odaklı olmayan genel sosyal hizmet çalışmalarına değinen makaleler, tam metne ulaşamayan özetin yetersiz kaldığı kaynaklar ve akademik hakem sürecinden geçmemiş bilimsel geçerliliği düşük köşe yazıları ve kültür yazıları yöntemsel olarak zayıf kalmaları sebebiyle çalışmaya dahil edilmemiştir.

1. Kadın Güçlenmesi Sürecinin Tarihçesi ve Kadınların Güçlendirilmesine Dair Tanım

Dünya nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan kadınlar, tarih boyunca süregelen mücadelelere rağmen hâlâ cinsiyet temelli eşitsizliklerin olumsuz etkileriyle karşı karşıyadır. Kadınların var olma mücadelesindeki rolleri toplumsal yaşamda cinsiyet eşitliğinin dile getirilmesi ve kadının güçlendirilmesi kavramının daha da kendini gösterir bir hal almasıyla şekillenmeye başlamıştır (Yıldırım ve Gül, 2021, s. 683). 1950 ve 1960'lı yıllarda kadın hakları genellikle insan hakları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu süreçte 1946 yılında kurulan Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu cinsiyet eşitsizliği ile mücadelede beklenen etkiyi göstermekte yetersiz kalmıştır (Yıldırım ve Gül, 2021, s. 683). Bu eksiklik, kadınların uluslararası kalkınma ve hak mücadelelerinde seslerini duyurabilmeleri için yeni platformların gerekliliğini ortaya koymuştur. 1960'lara kadar Batı ülkelerinde kadının ekonomik yaşamda yer almasının gereksiz olduğu yönündeki düşünceler, kadınlara yönelik 'koruyucu' yasal düzenlemelerle, burjuva ideallerine dayalı kadın kimliği anlayışıyla ve kadını evle sınırlayan ideolojik yaklaşımlarla desteklenmiştir. Bu dönemde, refahçılık (welfarism) yaklaşımı, kalkınma programlarında kadınların ihtiyaçlarını dikkate alan ilk yaklaşım olarak öne çıkmıştır. Refahçılık, liberal Batı ideolojilerinin bir uzantısı olarak, toplumun en dezavantajlı kesimlerinin, özellikle de kadınların, sosyal ihtiyaçlarını ön plana çıkarmıştır (Serdaroğlu ve Yavuz, 2008, s. 124). 8 Mart 1957'de kadın hakları ile ilgili en önemli mücadele Amerika'da hayat bulmuştur. Çalışma hayatın içinde yer alan bir kadın topluluğu erkeklerle aynı ücreti almayı talep etmiş ve çalışma saatlerinin kısaltılması ile ilgili eylem politikası gerçekleştirmiştir. Bu eylemin sonucunda hepsi işten çıkartılmış, 129 kadın hayatını kaybetmiştir. Bu olay, tarihte Dünya Kadınlar Günü olarak anılmaya başlamış ve kadınların sadece annelik veya üreme rollerine indirgenemeyeceğinin bir sembolü hâline gelmiştir (Yıldırım ve Gül, 2021, s. 683). 1960'lı yıllarda kalkınma ajanslarının erkeklerin elinde olması, kadınların esas olarak evde bulunması gerektiği anlayışını pekiştirmiştir. Bu dönemde özellikle anne ve çocuk sağlığı programlarına öncelik verilmiş, kadınların yeniden üretim alanındaki rolleri incelenerek, ulusal refahın kadınlar üzerindeki dağılımı sorgulanmaya başlanmıştır. Kadınların toplumsal statüsündeki artış, doğurganlık oranlarının azalmasıyla birlikte değerlendirilmiş

ve ekonomik-toplumsal planlamalarda yeni yaklaşımlara ihtiyaç olduğu ortaya konmuştur (Yıldırım ve Gül, 2021, s. 683). Kadın haklarının uluslararası düzeyde görünür hâle gelmesinde önemli bir etken, Amerikan ve Fransız Devrimleri ile Endüstri Devrimi'nin etkisi olmuştur. Endüstri Devrimi, başta Avrupa olmak üzere tüm dünyada yeni ve nitelikli iş gücü ihtiyacını doğurmuş ve kadınların siyasal eşitlik taleplerini destekleyen ortamı oluşturmuştur. Bu gelişmeler neticesinde, 1868'de ABD'nin Wyoming Eyaleti kadınlara seçme hakkı tanımış ve bu hak tanıma, 1893'te Yeni Zelanda, 1902'de ise Avustralya tarafından izlenmiştir. Avrupa ve Asya kıtalarında ise kadınlara siyasal haklar, ilk kez 1906'da Finlandiya'da verilmiştir (Yıldırım ve Gül, 2021, s. 683). Kadına yönelik şiddetle mücadele, uluslararası alanda giderek daha fazla önem kazanmıştır. Mirabel kardeşler ve diğer kadınların Dominik Cumhuriyeti'nde şiddet sonucu yaşamlarını yitirmeleri sonucu BM tarafından, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü olarak ilan edilmiştir. Bu tarih, kadına yönelik şiddetin uluslararası boyutta da ele alınması gereken bir insan hakları ihlali olduğunun simgesel göstergesi haline gelmiştir. Kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddetin önlenmesi yönündeki uluslararası sorumluluklar, Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı, Milenyum Zirvesi ve Pekin+5 Konferansı'nda açık biçimde vurgulanmıştır (Erbay, 2019, s. 10). Bu süreçte, devletlerin şiddeti önleyici politika ve mekanizmalar geliştirmesi gerektiği ifade edilmiştir. Avrupa düzeyinde de benzer bir hassasiyetle hareket edilmiş; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 1985 yılında aile içi şiddete ilişkin Tavsiye Kararı almış, 1988'de çocuklar ve genç kadınların cinsel istismarının önlenmesine yönelik ilke kararlarını benimsemiş ve 1990'da aile içi şiddetle mücadeleye dair yeni bir Tavsiye Kararı kabul etmiştir.

1993'te Roma'da Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı III. Avrupa Bakanlar Konferansı'nda geliştirilmiş, tecavüz ve cinsel istismarın önlenmesi için İlke Kararı kabul edilmiştir. Kadınların şiddetten korunmasına dair karar da 2002 yılında eklenmiştir. Avrupa Konseyi tarafından 7 Nisan 2011'de Strasburg'da onaylanan ve 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzaya açılan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesine İlişkin Sözleşme (İstanbul Sözleşmesi), 1 Ağustos 2014'te yürürlüğe girmiştir. Türkiye'nin taraf olduğu bu sözleşme, kadına yönelik şiddete karşı uluslararası düzeyde bağlayıcılığı olan ilk sözleşme olma özelliğini taşımaktadır (Erbay, 2019, s. 10).

Bu tarihsel süreç, kadınların ekonomik, sosyal ve siyasal yaşamda eşit haklara sahip olma mücadelelerinin, toplumsal ve uluslararası boyutlarda ne kadar karmaşık ve uzun soluklu olduğunu göstermektedir. Geçmişten günümüze hala devam etmekte olan kadının dezavantajlılık halleri günümüzde önemini korumaktadır. Bugün dünyada ve ülkemizde, kadına yönelik şiddet ve kadının toplum ve sosyal yaşam içinde yaşadığı sorunlar su götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, yalnızca kadınların bireysel hakları için değil, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal refah için de hayati öneme sahiptir. Toplumsal kalkınmanın ve sosyal adaletin sağlanmasında en büyük gereklilik kadının

toplum içinde yaşadığı dezavantajlılık durumunun en aza indirilmesidir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kaldırılması, kadının yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve fırsat eşitliğinin tesisinde iki kilit nokta vardır. Bunlar sosyal politika ve sosyal hizmet uygulamalarıdır. Sosyal politikalar toplumun refah düzeyini arttırmak, dezavantajlı grupları himaye etmek adına devletlerin uyguladığı düzenlemelerdir. Kadınların istihdamı, iş hayatına katılımları, sağlık, eğitim, sosyal güvence gibi alanlarda güçlenmesi bu politikalarla doğrudan bağlantılıdır. Sosyal hizmet uygulamaları ise bireysel ve toplumsal düzeyde kadının güçlenme süreçlerini destekleyen psikososyal ve ekonomik iyileştirmeye odaklanan profesyonel müdahaleleri kapsamaktadır. Günümüzde kadınların güçlenmesine yönelik çalışmalar ve politikalar devletlerin ana hedefi haline gelmiştir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının beşinci maddesi bunların bir örneğidir. Beşinci maddenin amacı, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcı politika ve uygulamayı sona erdirmektir (United Nations, 2015).Türkiye’de Kadınların ekonomik ve sosyal hayata etkin katılımını sağlamak her türlü hak, fırsat ve bütün kaynaklardan eşit şekilde faydalanmak cinsiyet eşitliğini ulusal politikalara entegre etmek için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün koordinasyonunda 2018-2023 yıllarını kapsayan “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı” hazırlanarak uygulamaya koyulmuştur. Bu eylem planı ülkemizde kadının güçlenmesine yönelik hazırlanan ve eyleme geçirilen ilk belge olma özelliğini taşımaktadır. (KSGM, 2018) Ayrıca 2024-2028 yılları arası için hazırlanan stratejik planda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı misyon olarak bireyin, ailenin ve toplumsal değerlerin korunmasını, toplumun güçlendirilerek geliştirilmesini adil ve bütüncül bir sosyal hizmet modeli geliştirmeyi benimsemiştir. (ASHB,2023). Kadının güçlenmesinde kritik noktalar bireysel hak ve menfaatlere erişimin sağlanması, aile ve toplumsal temelin sağlanması, güçlendirilmesidir. Sosyal hizmet disiplini bu hedeflerin sahada uygulanabilir hale gelmesini sağlayan, bireyin güçlenmesini destekleyen ve bu yönde çalışmalar yürüten hak temelli, kendi kaderini tayin etme hakkını sağlayan bir hizmet sunmaktadır. Kadının güçlenmesinde kritik öneme sahip noktalar; bireysel haklara erişim sağlayabilmesi, menfaatlerine ulaşabilmesi, aile yapısının ve toplumsal yapının güçlenmesidir. Sosyal hizmet disiplini bu hedeflerin sahada uygulanabilir hale gelmesini sağlayan, birey merkezli ve hak temelli bir yaklaşım sunmaktadır. Kadın konukları, istihdam destek programları, psikososyal destek hizmetleri kadının hem bireysel hem de toplumsal anlamda güçlenmesini sağlayan somut uygulamalardır (KSGM, 2024). “Güçlendirme” dediğimiz kavram, çok boyutlu ve bağlama göre farklılık gösteren bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Genel anlamıyla güçlendirme, bireylerin yaşam koşullarını iyileştirmeye, haklarını kullanmaya ve kendi yaşamları üzerinde kontrol sahibi olmaya yönelik bir dönüşüm sürecini ifade eder. Bu süreç, bireyin ekonomik, sosyal, kültürel ve politik yaşamda aktif rol alabilmesini sağlayan bir kapasite artışı olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla güçlendirme; kişilerin kendilerine yönelik

farkındalık kazanmaları, özgüven geliştirmeleri, karar alma süreçlerine katılmaları ve yaşamlarını etkileyen alanlarda söz sahibi olabilmeleriyle doğrudan ilişkilidir (İnce Yenilmez, 2017, s. 486). Toplumsal açıdan değerlendirildiğinde ise güçlendirme, yalnızca bireysel düzeyde değil; aynı zamanda toplumsal refahın, insan onurunun ve yaşam kalitesinin yükseltilmesinde de merkezi bir rol oynamaktadır. Kadınların güçlendirilmesi, özellikle toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, fırsat eşitliğinin geliştirilmesi ve sosyal adaletin tesis edilmesi açısından önemli bir strateji olarak görülmektedir (Yıldırım ve Gül, 2021, s. 682). Bu bağlamda, Kanter'in (akt. Tolay, Sürgevil ve Topoyan, 2012, s. 451) belirttiği gibi güçlendirme, bireyin belirli amaçlara ulaşmak için elindeki kaynakları etkin biçimde kullanma ve bağımsız karar verebilme becerisiyle ilgilidir. Kadınlar açısından güçlendirme süreci; eğitim, istihdam, sağlık ve siyasal katılım alanlarında eşit fırsatlara erişim, ekonomik özgürlük kazanımı ve yaşamla ilgili karar süreçlerinde aktif rol alabilmeyi kapsamaktadır.

Kısacası, güçlendirme; kadının kendi yaşamına yön verebilmesi, toplumsal ve ekonomik yaşamda varlık gösterebilmesi için gerekli koşulların sağlanmasını hedefleyen bütüncül bir süreçtir. (Uçan, 2017,s.1299). "Kadınların güçlenmesi", kadınların kendi yaşamları üzerinde karar alabilme yeteneği kazanması ve stratejik seçimler yapabilme kapasitesini geliştirmeleri sürecini ifade eder. Bu süreç, kadınların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde etkinliklerini artırmayı amaçlar. Kadınların dezavantajlılık durumlarını en aza indirecek kadının güçlenme süreçlerinin beş temel bileşeni şu şekildedir;

1. Kadınların kendi değerlerini ve yeteneklerini fark etmeleri, kendilerini etkili bireyler olarak görmeleri.
2. Farklı seçenekler arasında seçim yapabilme ve tercih kullanma hakkına sahip olmaları.
3. Temel insani haklara ve kaynaklara erişim imkanına sahip olmaları
4. Her alanda kendi yaşamları üzerinde söz ve kontrol sahibi olabilmeleri
5. Toplumsal ve ekonomik düzenin şekillendirilmesi sürecinde hem ulusal hem de uluslararası düzeyde katkı sağlayacak kapasiteye sahip olmaları (European Institute for Gender Equality [EIGE], 2018, s.12).

Kadınlara yönelik güçlendirme faaliyetleri, kadınların potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri ve toplumsal yaşamda eşit ve etkili bir konumda bulunabilmeleri için temel kriterler olarak kabul edilmektedir. Güncel bağlamda ele aldığımızda toplumsal cinsiyet eşitliğini tehdit eden ekonomik krizler, savaşlar, göç hareketleri ve kadına yönelik şiddet olaylarının artışı bu alanda yapılan sosyal politika ve sosyal hizmet uygulamalarının önemini arttırmaktadır (Anderson ve Sviatsch, 2025, s.828). Kadınların her alanda eşit temsiline sağlanması sadece bir insan hakları meselesi değil, sürdürülebilir kalkınmanın da ön koşuludur. Sosyal hizmet uygulamaları ve sosyal politikaların entegrasyonu kadının güçlendirilmesinde en etkili ve önemli stratejilerin başında gelmektedir.

2. Kadın Güçlendirme Süreci

Geçmişten günümüze kadınların güçlendirilmesi çok yönlü bir süreçten geçmektedir. Kadın adına kişisel alanda, sosyal alanda, politik alanda yapılan her çalışma kişinin kendisinde başlar ve topluma yayılır. Günümüzde kadını toplumda ve sosyal yaşamda görünür kılan, politik alanda aktif katılımını olumlu yönde etkileyecek, cinsiyet eşitsizliğini bertaraf edecek etkenler açıktır. Kadının güçlenmesi için yapılabilecek çalışmaların bileşenlerini bu sebeple beş başlık altında toplayabiliriz. Bunlar ;

- Ekonomik güçlendirme
- Sosyal güçlendirme
- Politik güçlendirme
- Psikolojik güçlendirme
- Kadın güçlendirmesinin toplumsal gelişme ile ilişkisi

Erkek egemen toplumda cinsiyet eşitsizliği; kadınlara özgü sosyal sorunları ortaya çıkarmakta, erkeklerle kadınları farklı pratiklerle karşılaştırarak ataerkil sistem içinde cinsiyetçi ve ayrımcı örüntüleri perçinlemektedir. Günümüzde temelleri eril zihniyetçe çeperlenmiş dünyada kadın olmakla insan hakları ihlallerine, ayrımcılıklara, ve eşitsizliklere maruz bırakılmak arasında doğrudan bir ilişkiden söz etmek mümkündür. Eğitim, çalışma yaşamı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında şiddet, sağlık, siyasal yaşama katılım ve sosyal yaşamda kadın görünürlüğü ülkemizde ve dünyada kadınların karşılaştığı sorunların başında gelmektedir (Erükçü Erbaş ve Orbay, 2020;63). Kadın dezavantajlı grubunda her sorun domino taşı misali birbirini etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği çocukluk döneminden itibaren baş gösteren geleneksel kalıpların dayattığı, toplum nezdinde normalleşmiş erkekler ve kadınlar toplumun her alanında birbirlerinden farklı kalıplara sokulmuştur. Bir bebeğe bakmanın en uygun görüldüğü kişi kadinken evi geçindirmesi gereken kişinin erkek olması gibi. Neticede toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık başlı başına bir sorun olmasının yanı sıra eğitimde, sağlıkta, istihdamda, siyasal katılımı da çeşitli toplumsal sorunlar ardından gelmektedir. Bir bireyin etkin bir biçimde toplumda var olabilmesi için haklarını bilmesi ve bu hakları doğru şekilde doğru yerlerde kullanması gerekmektedir. Bu noktada devreye giren eğitim hakkı kadınlar için büyük önem arz etmektedir. Ancak geçmişe baktığımızda da eskiden günümüze kadar her alanda olduğu gibi eğitim alanında da kadınlar geri plana atılmıştır (Özateş, 2007, s.83). Bir bireyin haklarını bilmesi ve toplumsal yaşamda var olabilmesinin en temel prensibi eğitimidir. Kadınların istihdamda, siyasal katılımı hatta toplumun her alanında yaşadıkları sorunların temeli eğitimden, eğitimde yaşadıkları sorunun ise toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Kadınların eğitim sorunu çözülerek toplumsal statülerinin artmasının yalnızca kendisinin ve ailesinin refahını güçlendirmek ile kalmayacağı, dahası tüm toplumun refahını arttıracığı göz ardı edilmemelidir (Arslan, Tanrıku ve Aksöz, 2022;871). Var olan sorunların çözümü için çeşitli

güçlendirme süreçlerinin gerçekleştirilmesi elzem bir durumdur. Kadınların güçlendirilmesinin ekonomik, psikolojik, yasal-politik boyutlarda gerçekleşmesi gerekmektedir.

Ekonomik Güçlendirme

Güncel araştırmaların bir çoğunda kadınların dezavantajlı grupta yer aldığı açık bir biçimde ortaya koyulmaktadır. Cinsiyet eşitsizliğinin hala büyük bir sorun olduğu, ciddiyetini koruduğu ve süreklilik gösterdiği bu çalışmaların bir göstergesidir. Kadınların karşı karşıya kaldığı bu dezavantajlar birbirini besleyerek kadını yapısal bir güçsüzlük döngüsüne sürüklemektedir. Ekonomik faaliyetlere sınırlı ya da hiç bir şekilde dahil olamama, karar alma süreçlerine katılımındaki engeller (hane içi ve kamusal alandaki tüm karar alma durumlarında kadınların geri planda bırakılması), ev içindeki yoğun emek yükü, mülk paylaşımındaki adaletsizlikler, gelir eşitsizliği gibi konulardaki toplumsal engeller kadının güçsüzleşmesine yol açan başlıca faktörler arasındadır (Çabuk Kaya, 2010, s.123). Birleşmiş Milletler Kadınlar için Kalkınma Fonu'na (UNIFEM) göre kadının ekonomi boyutundaki güçlendirme, uzun vadede bağımsız ve sürdürülebilir bir şekilde geçimini sağlayacak her türlü araçlara erişim ve bunlar üzerinde kontrol sahibi olmak ve bundan maddi fayda sağlamaktır (Mosedale, 2005, s. 247). Kadınların ekonomik güçlenmesine yönelik yapılan yatırımlar ve destekler cinsiyet eşitsizliğini azaltma, kapsayıcı ekonomik büyümenin desteklenmesi, yoksulluğun azalması açısından temel politika olarak öne çıkmaktadır. Girişimci, çalışan, ev içinde ücretsiz bakım emekçisi, üretici ve daha birçok ismi olan kadınlar olarak toplumsal kalkınmaya ve toplumsal yaşamın sürdürülebilirliğine, ekonomiye önemli katkılar sağlamaktadır. Buna karşın kadınlar erkeklere oranla yapısal eşitsizlikler sebebiyle yoksul kalma, işsiz kalma, ayrımcılık ve sömürü gibi risklerde orantısız bir biçimde etkilenmekte ve dezavantajlı grup haline gelmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık çoğunlukla kadınların güvencesiz ve düşük ücretli işlerde istihdam edilmesine, karar alma ve üst düzey yönetici pozisyonlarında ise sınırlı temsiline sebep olmaktadır. Aynı zamanda kadının ev içinde de sorumluluğunun devam etmesi, bakım emeğinin büyük orada kadında olması kadınların istihdama ve ekonomik fırsatlara katılımını sınırlandırmaktadır. Bu da toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürekli üremesine sebep olmaktadır. (Arı,2023,s.329). Kadının ekonomik güçlenmesini taahhüt altına alan ve destekleyen Pekin Eylem Platformu, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) bu alanda ciddi çalışmalar yürütmektedir. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi giderek artan kanıtlar ışında toplumsal cinsiyet eşitliğinin ekonomiye ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağladığını göstererek kadınların ekonomik olarak güçlenmesini desteklemektedir. (Cavlak ve Akpınar, 2009, s.44). Odaklandığımız kritik alanlardan biri, kadınların ücretsiz bakım işlerini ölçmek ve kadınların ve erkeklerin bu işleri ücretli istihdamla daha kolay bir şekilde birleştirebilmeleri için gerekli adımları atmak üzere savunuculuk yapmaktır. Tüm ekonomik güçlendirme programlarında BM Kadın Birimi, genellikle taban örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak en çok

ihtiyaç duyan kadınlara ulaşmaktadır. Özellikle marjinal gruplar arasında kırsal kesimdeki kadınlar, ev işlerinde çalışan bakım yükü üzerinde olan kadınlar, bazı göçmen kadın ve çocuklar ile düşük statüde kadınlar yer almaktadır. Un Women'ın temel hedefleri daha kolay bir şekilde imkanlara ve kaynaklara ulaşılabilirlik, tüm şiddet türlerine karşı daha fazla güvenlik, bireyin yaşamı üzerinde kontrol ve söz hakkı sahibi olmasıdır. (UN Women, 2025).

Sosyal Güçlendirme

Sosyal boyutta kadının güçlendirilmesi sosyal kaynaklara erişim imkanının sağlanmasıyla doğrudan ilişkilidir. Kadının sosyal ilişkiler kurması, ekonomik özgürlüğünü kazanması ve sosyal hayata dahil olması kadının sosyal boyutunu güçlendirmektedir. Toplumsal alanda kadının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar; kadınların sosyal alanlarda daha görünür hale gelmesi ve bu alanlara erişimin artması, modern ulaşım olanaklarından yararlanabilmesi, aile dışı sosyal grupların güçlenmesi ve destekleyici sosyal ağların genişlemesi gibi unsurları kapsar. Ayrıca, ataerkil normlarda yaşanan dönüşümler, mitler ve ritüellerde kadının temsilinin güçlenmesi, kadına daha fazla değer ve özerklik tanıyan evlilik ve akrabalık yapılarındaki değişimler (örneğin, kadının eşini seçme hakkı, çeyiz uygulamasının azalması, sonraki evliliklerin ve boşanmanın toplumsal kabulü) ile aile içi şiddete karşı yerel farkındalık kampanyalarının yürütülmesi de bu sürecin önemli bileşenleri arasında yer alır (Demirel ve Bakırtaş, 2022, s.3137). Kadının sosyal güçlendirilmesi tüm toplumun kalkınması açısından önemli bir gerekliliktir. Sosyal güçlendirme yoksulluğun azalması, çocukların daha iyi eğitim alması, demokratik katılımın artması, daha yaşanabilir bir toplum olabilmek adına toplumsal faydalar sağlar. Kadının sosyal olarak güçlendirilmesi onu "hak sahibi bir birey" konumuna taşır. Kadının sosyal güçlenmesi, toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümünü ve kadının toplumsal yaşamın her alanında eşit temsilini hedefler. Bu durum, kadınların kendi yaşamları üzerinde seçim yapma hakkını kullanabilmeleriyle doğrudan ilişkilidir (Özaydınlık,2014, s.108-109).

Politik Güçlendirme

Ülkelerin kalkınma politikaları var olan ekonomik hedeflere ulaşmak ve gelecekte yaşanabilecek ekonomik sorunlara karşı önlem almak için izledikleri yol haritalarını belirler. Yalnız kalkınma sadece ekonomik bir gelişmenin sonucu olarak değerlendirilmemeli aynı zamanda toplumda yaşanan sosyal değişimlerin sonucu olarak da değerlendirilmelidir (Arslan ve Türkmen, 2023, s.256). Metin (2013)'e göre; sadece ekonomik boyutta değil sosyal, yapısal, siyasi, çevresel ve ekonomik boyutların da üzerinde duran uzun vadeli kalkınma stratejileri literatürde kapsayıcı kalkınma politikaları olarak tanımlanmaktadır. Bu politikalar uluslararası kurumları stratejik paydaşları olarak sürece dahil etmektedir. Bu anlayışa göre sadece ekonomik büyümenin gerçekleşmesi kalkınma sürecinin gerçekleşebilmesi için yeterli değildir. Toplum aynı zamanda sosyal olarak da aynı düzeyde değişim ve

dönüşüme dahil edilmelidir. Sosyal gelişmenin sağlanmadığı toplumlarda kalkınma sadece ekonomi ile sağlanamaz. (akt. Damgacı, 2024, s.83). Kadının politik güçlendirilmesi, siyasal karar alma mekanizmalarına eşit biçimde katılım göstermesi, siyasal arenada etkin bir biçimde yer almaları anlamına gelmektedir. Kadınların sahip oldukları seçme ve seçilme hakkını kısmen kullandıran erkek egemen yapı, etken bir fiil olup edilgen bir rol sunan “seçme” hakkını kadınlara tanıırken; edilgen bir fiil olup etken statü sunan “seçilme” hakkını kadınlardan ayırtmaktadır (Erükçü Akbaş ve Orbay, 2020, s.86). Kadın artık sadece bir seçmen olarak değil aksine karar verici, yasa yapıcı ve yönlendirici bireyler olarak bu alanda aktif olmalıdır. Kadının politik güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından temel bir gerekliliktir. Çünkü kadınların siyasette görünür olması, sadece kadın haklarının ilerlemesini değil, aynı zamanda demokratik katılımın derinleşmesini ve temsil adaletinin güçlenmesini sağlar. Politik güçlendirme sadece siyasete girmek ile sınırlı değildir. Aynı zamanda kadınların siyasal bilince ulaşmaları, hak ve özgürlüklerini bilmeleri, haklarını savunma yetkinliği kazanmaları, ulusal ve uluslararası alanlarda kadın politikaları geliştirmelerine öncülük etmeleri anlamında da gelmektedir. Dünya genelinde kadının siyasal alandaki katılımına bakıldığında ve olumlu örnekler incelendiğinde bunun tesadüf olmadığı görülmektedir. Bu ülkelerde kadının politik katılımını güçlendiren çalışmalar ve uygulamalar yapılmaktadır. Özellikle olumlu ayrımcılık uygulamaları, cinsiyet kotası gibi uygulamalar bahsedilen başarıyı etkin kılan en etkili araçlar arasında yer almaktadır. (Sancar, 2008, s.178). Kadının siyasette yer alarak kadın temsilini sağlamaları, temelleri atılmış olan eşitliğin benimsenmesini kolaylaştıracaktır.

Psikolojik Güçlendirme

Psikolojik sağlamlık kelimesi bir maddenin esnek olması, eski haline kolayca dönebilmesi anlamına gelir. Latince “Resiliens” kelimesinden türemiştir. Psikolojik sağlamlık, stresli durumlara uyum sağlama, zorluklara rağmen hala işlevini devam ettirebilme, stresli yaşantıdan sonra kendini yeni yaşama adapte edebilme, iyileşme ve kendini toparlayabilme olarak da tanımlanmaktadır. Kısaca bireyin olumlu olmayan durumlarda problemle baş edebilme, üstesinden gelme ve yeni oluşan duruma da adapte olabilme, uyum sağlama yetisine psikolojik sağlamlık denir. (Doğan, 2015, s.94). Günümüzde kadınlar özgür olmak istemekle birlikte sevilme, saygı duyulma, değer görme, entelektüel açıdan güç bir birey olma ihtiyacı içindedir (Tarhan,2022, s.14). Ancak kadınlar iş yaşamında başarılı olma, sosyal yaşamda var olabilme mücadelesi verirken sıkça psikolojik gereksinimlerinin karşılanmadığı görülmektedir. Toplumsal baskılar ve ataerkil yapının yükleri, aynı zamanda cinsel kimliğin getirdiği davranışların aile yapısı üzerindeki etkileri ve iş yaşamının zorlayıcı koşulları da eklendiğinde, kadınlara yönelik tartışmalar giderek daha karmaşık bir hâl almaktadır (Tarhan, 2018, s.15). Küresel ölçekte bakıldığında kadınların yaşam beklentisi erkeklerin yaşam beklentisinden fazladır. Yapılan çalışmalar kadınların erkeklere oranla daha yüksek oradan

depresyona gibi psikolojik sorunlarla karşı karşıya kaldığını fakat erkeklerde antisosyal davranışlar ve madde kullanımı gibi dışsallaştırıcı bozuklukların daha yaygın olduğunu göstermektedir (Yılmaz, 2024, s.17).

Kadın Güçlendirmesinin Toplumsal Gelişme ile İlişkisi

Kadın güçlendirmesi toplumsal gelişmenin bir aracı aynı zamanda göstergesidir. Kadının ekonomik, sosyal, politik ve kültürel alanlarda eşit fırsatlara sahip olması toplumun genel refahını, sürdürülebilir refahı ve adalet olgusunu doğrudan etkileyen bir olgudur. Bireylerin yaşam kalitesinin artması, fırsat eşitliğinin sağlanması ve sosyal adaletin tesisi toplumsal gelişmeyi mümkün kılan etkenlerdendir. Kadınların bu alanlarda gelişmesi ve süreçlere etkin bir biçimde katılması toplumun potansiyelinin tamamının kullanılması anlamına gelir (Saraç, 2013, s.63). Kadınların dışlandığı, hor görüldüğü, siyasete ve ekonomiye katılımlarının engellendiği toplumlarda demokratik katılım düşer, ekonomik güçte verimlilik aza iner ve sosyal kalkınma sekteye uğrar. Kadın verimli bir varlıktır. Bu verimlilik ekonomik açıdan bakıldığında iş gücüne katılımı üretim kapasitesini artırır, yoksulluk oranlarını düşürür ve gelir dağılımında adaleti sağlar. Eğitimli ve ekonomik açıdan bağımsız kadınlar kendi yaşamlarının dışında çocuklarının yaşamlarına da dokunurlar. Çocuklarının eğitiminde olumlu etkiler oluşturur ve bu uzun vadede toplumsal kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlar. Kadının güçlendirilmesi toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşmesini sağlar (Günay ve Demirci Aksoy,2018, s.87). Kadınların sosyal yaşamda aktif rol alması, toplumsal normların eşitlik temelinde yeniden şekillenmesine katkıda bulunur. Böylece toplumlar daha kapsayıcı, adil ve dayanışmacı bir yapıya kavuşur. Politik alanda kadının güçlenmesi ülkemizde hala onarılmaya çalışılan bir alan olmakla birlikte kadının siyasi hayatta var olması ve karar mekanizmasına dahil edilmesi toplumsal gelişmenin önemli adımlarıdır. Demokratik sistemin kalitesi, kadının siyasi alandaki temsiliyetiyle doğrudan ilişkilidir. Kadın güçlenmesi toplumsal gelişmenin vazgeçilmez bir unsurudur. Kadın güçlenmesi tüm toplumun ilerlemesine hizmet eder. Gerçek anlamda bir toplumsal gelişme, kadınların eşit haklara, fırsatlara ve kaynaklara erişimiyle mümkündür (Sosyal Camadan E-Dergisi, 2025, s. 6).

Günümüzde bilgiye, eğitime ulaşmış bir kadının kendini ifade edebilmek için erkek egemenliğe ihtiyaç duymaması, bilginin üstünlüğünün bir ispatıdır. Modern çağda fiziksel gücün yerini zihinsel kapasite almış ve bu durum kadının bilgi, zeka ve akıl yoluyla görünür olmasını sağlamıştır. Kadınlar için artık cinsiyet bir dezavantaj olmaktan çıkmakta kadınlar yeterli bilgi ve donanıma sahip olduklarında hemen hemen her alanda aktif rol oynamaktadırlar. Kadınlar artık sosyal dinamizme daha fazla katkı sağlamakta ve görünürlükleri artmaktadır (Tarhan, 2022, s.16).

3. Sosyal Politika ve Kadın Güçlendirme

Sosyal hizmetin temel yapı taşlarından biri olan sosyal politika ortaya çıktığı günden günümüze kadar ve gelecekte de sosyal hizmetin önemli bir saça ayağıdır. Sosyal hizmetin temel amaçlarından biri dezavantajlı grupların sorunlarını çözmektir. Burada devreye makro sosyal hizmet girmektedir. Makro sosyal hizmet bireylerden ziyade toplumun bütünü, sosyal sistemleri ve yapısal koşulları odağına alan sosyal hizmet uygulama düzeyidir. Bu yaklaşım sosyal sorunların yalnızca bireysel nedenlerle değil; yoksulluk, eşitsizlik, yetersiz sosyal politikalar ve kurumsal işleyişler gibi yapısal faktörlerle üretildiği kabulüne dayanır. Sosyal politika sorunların çözümüne ilişkin önemli bir araç olup, sosyal hizmete önemli katkılar sunar. Sosyal politika ve sosyal hizmet birbiriyle iç içe geçmiş bir ilişkiye sahiptir. Sosyal politika sosyal hizmetin yasal sınırlarını çizen, bürokratik alanlarını belirleyen bir yapıdır. Sosyal hizmet olgusunu resmileştiren, vicdani sorumluluğun ötesinde devletin bir hizmeti haline getiren ve sosyal devlet olma olgusunu destekleyen şey sosyal politikadır (Danış, 2007, s.52). Cinsiyete dayalı ayrımcılığı bir kadına bir erkeğe davranılabileceğinden daha kötü davranmak veya eşitlikçi gibi tanıtılan çalışmaların kadın üzerinde ayrıştırıcı etkiler oluşturması olmak şeklinde tanımlayabiliriz. Cinsiyete dayalı ayrımcılık doğum ile başlayan ve ne yazık ki belli farkındalığa ve sosyal devlet olgusuna erişilmediği takdirde ömür boyu süren bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha çok kadınlar üzerinde tahakküm kuran bu durum kadını her alanda etkilemektedir. Kadın istihdamında, eğitimde, ücret belirlenmesinde kadın emeğinin hor ve yetersiz görülmesi çalışma hayatında cinsiyete dayalı ayrımcılığı pekiştirmektedir (Şentürk ve Demir, 2022, s.157). Kadının maruz kaldığı ayrımcı davranışlardan biri ücret eşitsizliğidir. Kadınlar aynı işi yapmasına rağmen sadece kadın olduğu için cinsiyetçi ayrımcılığa maruz kalmakta ve düşük ücretle çalıştırılmaktadırlar (Şen,2018, s.297). Kadının önceliğinin ev işi, çocuk bakımı, evde engelli ya da yaşlı bakımının kadına yüklenmesi, gibi durumlar kadının iş hayatına atılmasının önünde engel olmaktadır. Ücret ayrımcılığı, düşük ücretlendirme, sosyal güvencesizlik gibi durumlar kadınlar için dezavantajlılık durumlarını oluşturmaktadır (Acar Balaylar vd., 2024, s.875).1949 yılında Türkiye tarafından onaylanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 23. Maddesi herkesin mesleğini özgürce seçme hakkı olduğunu, işsizliğe karşı korunmanın bütün insanlar için temel bir hak olduğunu belirtir. Ayrıca herhangi bir ayrımcılık gözetmeden herkesin eşit hak ve eşit ücrete sahip olduğunu her insanın insan onuruna yaraşır bir şekilde yaşam düzeyini sağlayacak adil bir ücrete sahip olmaları gerektiğini savunur. 1985 yılında Türkiye tarafından Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmede kadına karşı doğrudan ya da dolaylı ayrımcılığın engellenmesi gerektiği, kadının çalışma yaşamında ve ücretlendirmede eşit muamele görmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye 2007 yılında Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartını onaylamıştır. Bu koşul, cinsiyete dayalı ayrımcılık olmadan fırsat eşitliği ve muamele ilkesinin uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu,

kadınların iş yaşamındaki konumlarına yönelik koruyucu ve teşvik edici politika çerçevesini tamamlar (Şen,2018, s.319). Ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları birçok mevzuatın yeniden düzenlenmesini ya da mevzuata eklemeler yapılmasını sağlamıştır. Ancak doğum izni, eşit ücret, esnek çalışma saatleri çocuk bakımına yönelik uygulamalar çalışan kadınların belirli bir kısmı üzerinde etkili olmaktadır. Her kadın aynı haklara eşit düzeyde ulaşamamaktadır. Mevzuatta yer alan eşitlikçi hükümler çoğu zaman soyut kalmakta ve uygulamaya yansımamaktadır (İleri, 2016, s.133). Özel sektördeki çalışma şartları kadınları çalışmakta hayatına girme konusunda teşvik edici değildir. Hatta bazı uygulamalar kadınları iş yaşamına katmaktan ziyade ev hayatına yönlendirmektedir. Yaşam şartları ve ekonomik durumlarda bu yönlendirmede etkilidir.

Ülkemizde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde İmren Aykut önderliğinde kadının eğitim seviyesini yükseltmek, iş hayatında varlığını arttırmak, sağlık, sosyal ve hukuki güvenliğini sağlamak amacıyla Kadın Statüsü ve Sorunları Başkanlığı 20 Nisan 1990'da kurulmuştur. Şu an kurum Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü olarak hizmet vermektedir. Ülkemizde kadın ve erkek eşitliği Anayasanın 41.maddesi, 10.maddesi, 90.maddesinde yapılan değişikliklerle güçlendirilmiştir. Anayasanın 10. Maddesine 2004 yılında, 10. Maddesinin 2. Fıkrasının sonuna 2010 yılında sırasıyla: "Kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu ve devletin bu hakların uygulanmasını garanti etmekle yükümlü olduğu, bu nedenle alınacak önlemlerin eşitlik ilkesine aykırı olarak değerlendirilemeyeceği." İfadeleri eklenmiştir. "Aile Türk toplumunun temelidir." Olan 41. Maddenin arkasına "eşler arasında eşitliğe dayanır." Maddesi de eklenmiştir. 90. Maddede ise temel hak ve özgürlüklerde milletler arası ve ulusal kanunlar aynı konuda farklı hüküm verdiğinde milletler arası anlaşma hükümlerinin esas alınacağı belirtilmiştir. Yeni medeni kanunda ise eşitlikçi düzenlemelere gidilmiştir. "Aile reisi kocadır" yerine "Evlilik birliğini eşler birlikte yönetir." Şeklinde ifadeler değişmiştir. Evlilik birliğinin temsiliyeti her iki tarafa da verilmiştir. Velayeti iki ebeveynin de kullanabileceği hükmü getirilmiştir. Vesayeti kabulünü sadece erkek için ön gören madde kaldırılmıştır. 20 Mart 2012 tarihinde Resmî Gazetede Ailenin Korunması ve Kadına yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 sayılı Kanun yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (KSGM, 2020, s.5). Cinsiyete dayalı ücret farkını iş kanunun beşinci maddesi yasaklar ve eşit muamele ilkesini düzenler. Kadınlara evlilik sebebiyle işten ayrılma durumunda kıdem tazminatı hakkı tanımlarken erkek için böyle bir hak tanımlanmamıştır. İş Kanunu'nun 50. maddesinde, "Kimse yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz. Küçükler, kadınlar ve engelliler, çalışma koşullarından özel olarak korunurlar." hükmü yer almaktadır. 2005 yılında Ceza Kanunda da değişiklikler meydana geldi. Daha önce mağdurun kadın olduğu suçlar "Kamuya Karşı" suçlar olarak sınıflandırılırken yeni düzenleme ile "Kişiye Karşı Suçlar" olarak değiştirildi. Cinsel dokunulmazlığa karşı olan suçların cezai yaptırımları arttırıldı (European Institute of the Mediterranean [IEMed], 2025). Yapılan mevzuat değişiklikleri ne yazık ki hala günümüzde kadına

şiddetin önüne geçememektedir. Kadınların birçok alandaki dezavantajlılıkları devamlılığını sürdürmektedir.

4. Sosyal Hizmet Perspektifinden Kadın Güçlendirme

Geçmişten günümüze kadar devam eden ve gündemden hiç düşmeyen kadına yönelik her türlü şiddet dünyada ve ülkemizde önemli bir toplumsal sorun haline gelmiştir. Aynı zamanda bu durum kadının psikolojik ve fiziksel sağlığını tehlikeye atan kadının var olan enerjisini tüketen bir sorun olarak da toplumu ve kişileri etkilemektedir. Kadına ve çocuğa yönelik yapılan şiddet en büyük insan hakları sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet sorununun çözülebilmesi için hem kamusal hem de sivil toplum kuruluşları bünyesinde gerekli çalışmalar yürütülmektedir. Kamusal alanın başında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yer alan Şiddet Önleme Merkezleri (ŞÖNİM) ve Kadın Konukevleri yer almaktadır (Yavuz ve Okur Çakıcı, 2021, s.37).

Şönim, şiddet mağdurlarının korunması ve güçlendirmesine yönelik olarak hukuki, ekonomik, eğitim, sağlık, iş ve meslek danışmanlığı, psiko-sosyal destek, rehberlik ve danışmanlık verirken aynı zamanda toplum içinde bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yürütmektedir. (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2025). Kadın Konukevleri hizmeti müracaatçıyı bir bütün olarak ele alır. Şiddetin sona ermesi ya da tekrarının önlenmesine yönelik çalışmalar ve kadını güçlendirme çalışmalarıyla varoluş amacını gerçekleştirir. Kadın konukevleri sadece kadınların barınacağı yerler değil aynı zamanda psikolojik, fiziksel ve ekonomik alanda da güçlenebilecekleri, eğitim alanında desteklenebilecekleri kuruluşlardır. Bu bağlamda çok boyutlu bir kadın destek merkezi olarak değerlendirilebilir. Bu kurumlar kabulü gerçekleştirmiş kadınların ve yanlarında bulunan çocukların yaşadıkları travmatik süreçleri toparlayarak onlara yeni bir yaşama imkanı sunan dönüşüm alanı işlevi görmektedir. Kadın konukevlerinde sunulan güçlenme temelli çalışmalar travmayla baş etme becerilerini, yara almış özgüvenlerini onarmalarını, şiddetsiz bir yaşama adım atmalarını destekleyen kritik bir süreç olarak değerlendirilebilir (Taşdemir Afşar, 2018, s.194). Kadın Konukevlerinde 6284 Sayılı Kanun kapsamında çalışmalar yürütülür. Kadın Konukevlerinde ekonomik geliri olmayan kadınlara ekonomik destek amacıyla harçlık bağlanır. Psikososyal destek sağlanır. Çocuğu olan kadınların çocukları için yaşlarına göre kreş yardımı sağlanır, eğer okul çağındaysa eğitim hakkından mahrum edilmemesi adına hemen okula başlatılır. İş bulması ve ekonomik özgürlüğünü kazanması adına gerekli yönlendirmeler gerçekleştirilir ama öncelik her zaman can güvenliğidir. Öncelikle kadının hayati risk durumu değerlendirilir ve kriz anı atlatıldıktan sonra gerekli müdahale planlı meslek elemanı tarafından oluşturulur (T.C. Resmî Gazete, 2025).

Sosyal güvenlik, bireyin yaşamının ilerleyen dönemlerinde karşılaşılabileceği çeşitli risklere karşı koruma sağlayan temel bir kamu politikasıdır. Bu sistem; fiziksel, toplumsal, ekonomik ya da mesleki nedenlerle gelirinde azalma ortaya çıkan kişilerin insana yaraşır bir yaşam sürdürebilmeleri için

gerekli gelir güvencesini sunmayı hedefler (Aydın,2016,s.251). Sosyal güvenlik sistemi kadınlara çeşitli haklar tanımlamaktadır. Kadınların sigortalı, dul, yetim gibi statülerinde bu haklar devreye girmektedir 1 Ocak 2012 tarihinde sigortalı kadınlara ayrımcılık derecesinde kazanımlar yürürlüğe girdi. 1 Ekim 2008'den itibaren kendi adına çalışan kadınlar; cenaze yardımı, emzirme ödeneği, evlenme ödeneği gibi haklardan yararlanabilir hâle gelmiştir. Ayrıca bağımsız çalışan kadınlara analık sigortası kapsamında geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi de mümkün olmuştur. Kadın sigortalılar, doğum sonrası iki yılı aşmamak şartıyla iki kez borçlanma yapabilmekte ve bu süre sigortalılık başlangıcını geriye çekebilmektedir. Sürekli bakım gerektiren engelli çocuğu olan kadınlara ise 1 Ekim 2008 sonrası çalışma sürelerinin dörtte biri prim günlerine eklenmekte ve bu süre aynı zamanda emeklilik yaşından düşülmektedir. Doğum sonrası işten ayrılan kadınların, çocuklarının hayatta olması koşuluyla toplam dört yıllık süreyi borçlanabilmesi; yaşlılık, malullük ve ölüm sigortalarında da çeşitli kolaylıklar sağlanması bu dönemin diğer önemli yenilikleridir. (Topgül,2012, s.302).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları yine dezavantajlı gruplara yardım konusunda Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığının idari bünyesinde hizmet veren kurumlardır. SYDV'ler eğitim, sağlık,gıda, yaşlı ve engelli, aile, barınma gibi konularda yardımlarını sürdürmektedir. SYDV'nin başlıca yardımları arasında yeni doğum yapmış kadınlar için doğum yardımı, çoklu doğum yardımı, eşini kaybetmiş kadınlar için düzenli nakit para yardımı, öksüz ve yetim çocuklar için yardım, işe yönlendirme ve başlama yardımı, yol yardımı vs. yer almaktadır. (Atasever ve İhtar Işıklı, 2024, s.96).

Bugün ülkemizde kadın odaklı bir çok Sivil Toplum Kuruluşu bulunmaktadır. Hepsinin en nihai amacı kadını güçlendirmek, korumak, eğitim hakkını kazandırmak, kadını kendi kimliği ile barıştırmak, kadının sosyal, siyasal ve ekonomik haklarını korumaktır. Bu bağlamda öne çıkan vakıflardan bazıları şunlardır;

Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede öne çıkan sivil toplum örgütlerinden biri Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfıdır. Vakıf, kadınların şiddetten uzaklaşabilmesi, güvenli alanlara erişebilmesi ve kendi yaşamları üzerinde söz sahibi olabilmeleri için çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Türkiye'nin ilk kadın sığınma evini açarak önemli bir ilke imza atan Mor Çatı, bu alanda hem koruyucu hem de güçlendirici çalışmalarıyla dikkat çekmektedir. Vakıf, şiddete maruz kalan kadınlara güvenli konaklama imkânı sağlayan sığınak hizmetlerinin yanı sıra farklı ihtiyaçlara yönelik danışmanlık desteği de sunmaktadır. Psikolojik dayanıklılığı artırmaya dönük çalışmalar, hukuki haklar konusunda bilgilendirme, eğitim ve iş yaşamına katılımı destekleyici yönlendirmeler Mor Çatı'nın hizmetlerinin temelini oluşturur. Bu faaliyetler, kadınların kendi yaşamlarını yeniden kurma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Mor Çatı savunuculuk çalışmaları ile kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumsal farkındalığın artması yönünde hem ulusal hem de uluslararası düzeyde güçlü bir etkiye sahiptir. Vakıf,

kadınların güçlenmesi ve şiddetsiz bir yaşam sürmesi amacıyla mücadelesini sürdürmektedir (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2025).

KADAV 1993'de İstanbul'da kurulmuştur. KADAV, kadınların eğitim, sağlık, istihdam konularının da eşit haklara sahip olmalarını savunan bir kuruluştur. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddete maruz kalmış kadınların desteklenmesi için çeşitli danışmanlık hizmetleri sunmaktadır (KADAV, 2025).

KAHEDEM, Kadınlar hukuki destek merkezidir. Kadına yönelik şiddet ve aile hukuku konusunda danışmanlık, bilgilendirme, yönlendirme ve savunuculuk hizmetleri sunmaktadır (KAHEDEM, 2025).

KADEM, 8 Mart 2013 yılında kurulmuştur. Kadınların siyasal, sosyal ve ekonomik hayatta güçlenmeleri için çalışmalar yürütmektedir. "Varoluşta eşitlik, sorumlulukta adalet" ilkesini benimsemiştir. Uluslararası arenada da aktif bir şekilde faaliyetlerini yürütmektedir (KADEM, 2025).

5. Kadının Güçlenmesinde Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü ve Multidisipliner Yaklaşım

Sosyal hizmet, zamanımızın değişen ve kaotik toplumunda en ihtiyaç duyulan meslek haline gelmiştir. Sosyal hizmet uzmanları insanların, dezavantajlı grupların, toplumun sosyal işlevsellik sorunlarını çözmeye yardımcı olur. Bireylerin ve toplulukların sosyal değişim çabalarına rehberlik eder. Sosyal hizmet uzmanları dünyayı daha yaşanır bir hale getirmek için çaba gösterirler. Dezavantajlı grupların dezavantajlılık durumlarını en aza indirmek hatta mümkünse tamamen ortadan kaldırmak için gerek birey odaklı gerek toplum odaklı çalışmalar yürütür ve sosyal politikalar geliştirirler (Yıldırım ve Şahin,2019, s.2543). Toplumun en büyük problemi olan sosyal adaletsizlik karşısında dimdik durma sorumluluğuna sahiptirler. Toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların dezavantajlılık halleri -özellikle şiddet- hala devam etmekte, kadınlar sosyal hizmet müdahalesine ihtiyaç duymakta ve sosyal hizmet uzmanlarına bu konuda büyük sorumluluklar düşmektedir. Günümüzde öncelik güvenlik olmak üzere eğitim, barınma, istihdam edilme, yasal sorumluluklarını öğrenme, çocuk eğitimi, dijital okur-yazarlık, mahremiyet gibi konularda kadınların desteğe ihtiyacı vardır. Kurumlarla bu ihtiyaçların giderilmesi konusundaki koordinasyonu sosyal hizmet uzmanı sağlamaktadır. Kadınlara yönelik planlanan sosyal hizmet uygulamaları kadının ihtiyaçlarına yönelik hazırlanmaktadır. Bu planlamada yapılan çalışmalar kadının güçlenmesi temelinde yapılmalıdır (Tekdere ve Polat,2022, s.696-697). Sosyal hizmet uzmanı kadını yaşadığı çevre ile birlikte değerlendirir. Kadına ve sorunlarına bütüncül bir bakış açısı ile yaklaşır. Sosyal hizmet uzmanı öncelikle müracaatçının sorununu belirler. Daha sonra müracaatçının kendisi için uygun olan seçenekler konusunda müracaatçıyı bilgilendirir. Müracaatçı ile istişareli bir şekilde planlamalar yapılır ve sosyal hizmet uzmanı ihtiyaçlara yönelik koordinasyonu sağlamaya başlar. Müracaatçıya hazırlanan müdahale planını takip eder ve süreç boyunca müracaatçıyı destekler. Vaka yönetimi müracaatçı merkezlidir. Sosyal hizmet uzmanı müdahale sürecinde müracaatçının gelişim kapasitesini ortaya çıkarmaya yardımcı olur. Sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçı arasındaki oluşan güven bağı müdahale planının daha bütüncül ve sağlıklı ilerlemesine

yardımcı olur. Müracaatçının uzmanına duyduğu güven iş birliğini artırır ve paylaşım isteğini güçlendirir. Kadının güçlendirilmesi müdahale planının en temel ilkelerinden biridir (Tekindal ve diğerleri, 2018, s.40-51). Kadının kendi yaşamı üzerinde tekrar kontrol sahibi olması, destek sistemlerini etkin bir biçimde kullanması kendi kararlarını verebilmesi güçlendirme yaklaşımının odaklandığı konulardır. Sosyal hizmet uzmanı, güçlenme odaklı bir vaka yönetiminde kadının güçlü yönlerini, baş etme becerilerini ve potansiyellerini keşfetmeye önem verir. Bu yaklaşım aynı zamanda değişime yönelik içsel motivasyonun artmasına katkı sağlar. Şiddete maruz kalan kadınlarla yürütülen çalışmalarda özsaygı geliştirme, motivasyon yükseltme, bilgilendirme, sosyal yaşama adapte olmayı destekleme gibi unsurlar üzerine çalışmalar yürütülür (Yalçın, 2021, s.1111).

ARAŞTIRMACININ KATKI ORANI

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

ÇATIŞMA BEYANI

Herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, kadının güçlenme sürecinin birbirini tamamlayan birçok bileşenden oluştuğu ortaya konulmuştur. Kadının güçlendirilmesi; ekonomik, sosyal, politik ve psikolojik yönleriyle ele alınması gereken, çok katmanlı ve dinamik bir süreçtir. Kadınların toplumsal yaşamda karşılaştıkları cinsiyet temelli eşitsizlikler, eğitim ve istihdam alanlarındaki adaletsizlikler, güvenli bir yaşam hakkına erişimde yaşanan sorunlar, siyasal temsildeki yetersizlik ve şiddetin sürekliliği; güçlenme yaklaşımının neden hayati bir ihtiyaç olduğunu açık biçimde göstermektedir. Bu nedenle geliştirilen her sosyal politika ve yürütülen her sosyal hizmet müdahalesi, kadının yaşam döngüsü boyunca karşılaşılabileceği yapısal engelleri ortadan kaldırmaya yönelik bütüncül bir çerçeveye sahip olmalıdır.

Kadının güçlenmesi yalnızca bireysel becerilerin geliştirilmesiyle sınırlı düşünülemez; sosyal politikaların, hukuki düzenlemelerin ve toplumsal normların eşitlikçi ilkeler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Kadına yönelik şiddetin devam etmesi, sosyal güvenlik uygulamalarının tüm kadınlar için erişilebilir olmaması, ücret eşitsizliğinin yapısal bir sorun olarak sürmesi ve özel sektörde kadın dostu çalışma koşullarının yeterince yaygınlaştırılmaması, mevcut politikaların önemli sınırlarına işaret etmektedir. Bu nedenle kadın güçlendirme söylemi güçlü olsa da politika uygulamalarında kapsayıcılık, süreklilik ve etkin izleme-değerlendirme mekanizmalarının zayıf olduğu görülmektedir. Mevzuattaki eşitlikçi maddeler (doğum izni, esnek çalışma süresi vb.) özellikle özel sektörde çalışan kadına ulaşmamaktadır. Hakların varlığı yeterli değildir. Bu hakları uygulamayan işverenlere yönelik caydırıcı yaptırımların ve devlet denetiminin artırılması gereklidir.

Sosyal hizmet perspektifinden bakıldığında ise ŞÖNİM'lerin ve kadın konukevlerinin kapasite sorunları, personel yetersizliği, kurumlar arası koordinasyon eksikliği, kadınların istihdama yönlendirilmesinde yaşanan güçlükler ve ekonomik koşullar nedeniyle konukevlerinde kalış sürelerinin yetersizliği dikkat çekmektedir. Kadınların süreleri dolduğunda farklı illerdeki konukevlerine yönlendirilmek zorunda kalması, sosyal yaşama geçiş süreçlerinde verilen desteklerin sınırlı olması ve bu nedenle bazı kadınların yeniden kuruma dönmek zorunda kalması önemli yapısal sorunlardır. Ayrıca şiddet vakalarının gün geçtikçe artması, kadınların karar alma mekanizmalarında yeterince yer alamaması ve geleneksel cinsiyet rollerinin hâlâ güçlü şekilde sürmesi, politika alanında daha kapsamlı adımlar atılması gerektiğini göstermektedir. Kadınlara sadece barınma odaklı değil istihdam garantili bir çıkış stratejisi sistemi getirilmelidir. Devlet kurumlarının mağdur edilmiş kadınlara belli sayıda kadro açması istihdam garantisini destekleyecektir. Kadın konukevinden ayrılan kadınlara uzun süreli kira yardımının yapılması gereklidir.

Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik düzenlemeler yapılmasına rağmen uygulamada ciddi boşluklar mevcuttur. Kadınların istihdama katılmasını desteklemek için geliştirilen politikalar sınıfsal ve bölgesel farklılıkları dikkate almamakta; kreş desteği, ücret eşitliği, iş güvencesi gibi alanlarda kapsayıcı çözümler üretilmemektedir. Kırsal kadınlar, göçmen kadınlar, engelli çocuğu bulunan kadınlar gibi kırılgan grupta bulunan kadınlara yönelik politikaların yetersizliği sosyal politikaların yardım temelli bir yaklaşımla şekillendiğini göstermektedir. Bu durum kadınların dezavantajlılık durumlarını ortadan kaldırmak yerine geçici çözümlerle onları hala dezavantajlı durumda bırakmaktadır. Ayrıca sosyal politikaların önemli bir kısmının ev içi bakım emeğini kadınlara yükleyen geleneksel normları yeniden ürettiği, bakımın kamusal bir sorumluluk haline getirilmesinde istenen dönüşümün sağlanamadığı görülmektedir. Bu durum, ataerkil rolleri kırmak yerine pekiştirmekte ve kadınların kamusal yaşamda görünürlüğü azaltmaktadır. Bu bağlamda kadının güçlenmesi ile alakalı olarak çeşitli çalışmalar yürütülebilir. Mevcutta var olan kadın kredi kooperatifleri modeli daha mikro boyuta çekilebilir ve mahalle bazında yaygınlaştırılarak belediyeler ve sosyal hizmet merkezleri aracılığıyla faaliyete geçirilebilir. Kamu, özel sektör, STK'lar ve üniversitelerle iş birliği içinde kadın güçlenmesine yönelik sosyal faaliyetler yürütebilir. Şiddet mağduru kadınlar sosyal yaşama geçerken birçok zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Şiddet görenden çok şiddeti uygulayana caydırıcı yaptırımlar desteklenmelidir. Şiddet uygulayan kişilere verilen cezaların yetersizliği, şiddet uygulayan kişilerin af yoluyla tekrar salıverilmesi ne yazık ki hala kadınları güvenlik sorunuyla karşı karşıya bırakmaktadır. Kadın konukevlerinin kalış süreleri müracaatçının kabul edilme sebeplerine göre değişiklik gösterebilir. Personel yetersizliği yeni alımlar yapılarak giderilebilir. Kadına yönelik şiddet vakaları ile sıklıkla karşılaşan memurların bu konuda artık

duyarsızlaşmaları da önemli bir noktadır. Alınan vakalar karşısında ciddiyetsizleşme, vakalar üzerinden eleştiriler yapma, kadınların sorunlarına karşı duyarsızlaşma ve onları rencide edici davranışlarda bulunma devamlı bu vakalarla karşılaşan memurların (güvenlik, sosyal servis, temizlik personeli vb.) yaşadığı büyük bir güç zehirlenmesidir. Bu sebeple bu zorbalığa maruz kalmış kadınların Cimer'e yaptığı şikayetlerin ciddiye alınması bakanlık tarafından bizzat değerlendirilmesi önemlidir. Memurların düzenli olarak aynı il içindeki farklı kurumlarda yapacağı yer değişiklikleri de bu soruna bir çözüm olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak, ülkemizde kadının güçlenmesine yönelik çalışmalar yapılmış olsa da bu çalışmalar sürdürülebilirlik, uygulanabilirler ve etkinlik bakımından ne yazık ki yeterlilik gösterememektedir. Gerçek bir toplumsal dönüşüm yapılan çalışmaların etkin uygulanması, denetlenmesi ve cinsiyet eşitliği dikkate alınarak sürekli güncellenmesiyle mümkündür. Kadının güçlenmesi; sürdürülebilir kalkınmanın, toplumsal gelişmenin ve refah düzeyinin yükselmesinin temel unsurlarından biridir. Kadının ekonomik bağımsızlığını kazanması, toplumsal yaşama etkin biçimde katılması, siyasal temsilde güçlenmesi ve psikolojik dayanıklılığının desteklenmesi, toplumun bütününe doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet uygulamaları güçlendirme yaklaşımını merkezine almalı; sosyal politikalar ise eşitliği önceleyen, erişilebilir, uygulanabilir ve kapsayıcı bir yapıya dönüştürülmelidir. Kadının güçlenmesi yalnızca bireysel bir kazanım değil; toplumun demokratikleşmesi, gelişmesi ve kalkınması için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Bu sürecin sürdürülebilirliği ise tüm toplumun ortak sorumluluğundadır.

KAYNAKÇA

- Acar Balaylar, N., Üçdoğruk, Ş., & Emeç, H. (2024). Türkiye’de cinsiyetler arası ücret açığının sektörel perspektiften koşulsuz kantil regresyonla incelenmesi: Yapışkan zemin ve cam tavan. *İzmir İktisat Dergisi*, 39(4), 872–892. <https://doi.org/10.24988/ije.1509747>
- Anderson, S., & Sviatschi, M. M. (2025). Cinsiyet ve silahlı çatışma. *Ekonomi Politikası*, 40(124), 807–842. <https://doi.org/10.1093/epolic/eiaf010>
- Arı, S. (2023). Kadın emeğinin örgütlenmesini feminist bir mesele olarak yeniden düşünmek. *Mülkiye Dergisi*, 47(1), 325–360. <https://doi.org/10.25064/mulkiye.1182070>
- Arslan, A., & Türkmen, A. (2023). Türkiye’de kalkınma politikaları ve bölgesel kalkınma planlarının dönüşümü. *Toplum Ekonomi ve Yönetim Dergisi*, 4(Özel Sayı), 254–272. <https://doi.org/10.58702/teyd.1354976>
- Arslan, B., Tanrıku, E., & Aksöz, F. (2022). Kadınların toplumsal tükenmişlik düzeylerinin rasyonel olmayan satın alma davranışlarına etkisi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(2), 868–894.
- Atasever, E., & Istar Isıklı, E. (2024). Kadın yoksulluğuyla mücadelede sosyal yardımların rolü: Düzce Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (61), 91–106. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1385335>
- Aydın, S. (2016). Türkiye’de kadının istihdamı ve kadına dair sosyal güvenlik uygulamaları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 243–258.
- Damgacı, T. (2024). *Kadın ve kalkınma yaklaşımı çerçevesinde Türkiye’de kadınların kalkınma planlarındaki yeri* (Bilim Kurulu Yayınları No. 81).
- Danış, M. Z. (2007). Sosyal hizmet mesleği ve disiplinde sosyal politikanın yeri ve önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2), 51–64.
- Demirel, Z. H., & Bakırtaş, H. (2022). İş hayatında kadınların güçlendirilmesi ve aile ilişkisine etkisi. *Alanya Akademik Bakış*, 6(3), 3129–3158.
- Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlamlık ölçeği’nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93–102.
- Erbay, H. (2019). Tarihsel süreçte dünyada ve Türk toplumunda kadın algısı ve haklarının gelişimi üzerine bir değerlendirme. *Ege Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 1–25.
- Erükçü Erbaş, G., & Orbay, İ. (2020). Toplumsal cinsiyet ve sosyal sorunların kesişiminde Türkiye’de kadın olmak. R. Akgün & G. Demir (Ed.), *Literatürden vaka örneklerine sosyal sorunlar* içinde (1. baskı, ss. 62–64). Nobel Akademik Yayıncılık.

- European Institute for Gender Equality. (2025). *Gender mainstreaming*.
<https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming>
- European Institute of the Mediterranean. (2025). *Legal policies for advancing gender equality in Turkey*. <https://www.iemed.org/publication/legal-policies-for-advancing-gender-equality-in-turkey>
- Günay, G., & Demirci Aksoy, A. (2018). Türkiye’de kadın kooperatifçiliği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 53(1), 77–90. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.18.02.865>
- İleri, Ü. (2016). Sosyal politikalarda kadın ve cinsiyet ayrımcılığı ile ilgili başlıca uluslararası ve ulusal hukuki düzenlemeler. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(12), 128–153.
- İnce Yenilmez, M. (2017). Kadın güçlendirmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği’nin ölçülmesi: Türkiye örneği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 24(2), 485–503.
- KADAV – Kadınlarla Dayanışma Vakfı. (2025). *Ana sayfa*. <https://kadav.org.tr/>
- KADEM – Kadın ve Demokrasi Derneği. (2025). *Ana sayfa*. <https://kadem.org.tr/>
- KADEM – Kadın ve Demokrasi Vakfı. (2025). *Ana sayfa*. <https://www.kahdem.org.tr/>
- Kadın Girişimciler Dairesi Başkanlığı. (2024). *2024-2028 KSGM eylem planı*.
<https://kadingirisimci.gov.tr/media/1vzpdrc/2024-2028-ksgm-eylem-plan%C4%B1.pdf>
- Kaya, N. Ç. (2010). Farkındalık yaratarak kadını güçlendirme: Güneydoğu Anadolu bölgesinde bir kalkınma modeli. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 117–143.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (2025). *Biz kimiz?* <https://morcati.org.tr/neler-yapiyoruz/biz-kimiz/>
- Mosedale, S. (2005). Policy arena assessing women’s empowerment: Towards a conceptual framework. *Journal of International Development*, 17(2), 243–257.
<https://doi.org/10.1002/jid.1212>
- Özateş, Ö. S. (2007). Sosyal hizmet bakış açısıyla toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle temel eğitimden kopan kız çocukları sorunu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2), 77–88.
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33), 93–112. <https://doi.org/10.21560/spcd.03093>
- Sancar, S. (2008). Türkiye’de kadınların siyasal kararlara eşit katılımı. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 173–184.
- Saraç, S. (2013). Toplumsal cinsiyet. *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*, 27–32.
- Serdaroğlu, U., & Yavuz, G. (2008). Kalkınma ve kadın (veya toplumsal cinsiyet) ilişkilendirilişinin değişimindeki kavşaklar. *Ekonomik Yaklaşım*, 19(66), 121–164.

- Şen, M. (2018). Cinsiyete dayalı ücret eşitsizliğinin Avrupa Birliği ve Türkiye kapsamında değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(41), 295–324.
<https://doi.org/10.21560/spcd.vi.455488>
- Şentürk, İ., & Demir, Ö. (2022). Türkiye’de cinsiyete dayalı ücret eşitsizliği: Üç-parçalı Blinder-Oaxaca ayrıştırması. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 18(1), 153–181.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). *Türkiye’de kadın 2022 raporu*.
https://www.aile.gov.tr/media/97652/tu-rkiye-de-kadin_20220214.pdf
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024). *Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)*.
<https://aile.gov.tr/a/169993/4-1-1-siddet-onleme-ve-izleme-merkezleri-sonim.pdf>
- T.C. Resmî Gazete. (2012). 6284 Sayılı Kanun: Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>
- Tarhan, N. (2018). *Kadın psikolojisi* (87. baskı). Nesil Yayınevi.
- Tarhan, N. (2022). Kadın psikolojisi ve toplumsal cinsiyet bağlamında rol kalıpları. *Sakarya Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1–18.
- Taşdemir Afşar, S. (2018). Sığınmaevinde kalan kadınlara sunulan hizmetler ve kadınların sığınmaevi sonrası yaşam planları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 190–225.
- Tekdere, M., & Polat, T. (2022). Kadına şiddetle mücadelede kadın konukevi hizmeti ve belediyeler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 683–701.
<https://doi.org/10.33206/mjss.923394>
- Tekindal, M., Özlem, Ş. Ö., & Emre, M. (2018). Şiddet mağduru kadına yönelik sosyal hizmet müdahalesi: Ayşen ve Zehra vakası. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 18(1), 45–72.
- Tolay, E., Sürgevil, O., & Topoyan, M. (2012). Akademik çalışma ortamında yapısal ve psikolojik güçlendirmenin duygusal bağlılık ve iş doyumu üzerindeki etkileri. *Ege Akademik Bakış*, 12(4), 449–465.
- Topgül, S. (2012). Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda kadının durumu. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 19(2), 301–319.
- Trabzon Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi. (2025). *Sosyal Camadan E-Dergisi* (Sayı 3).
- Uçan, G. (2017). Kadınların medya kullanım tercihleri ile toplumsal cinsiyet eşitliği tutumları arasındaki ilişki: Manisa kent merkezi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(63), 1297–1319.
- UN Women. (2013). *Economic empowerment thematic brief*.
https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2013/12/UN%20Women_EE-Thematic-Brief_US-web%20pdf.pdf

- Yalçın, M. (2021). Şiddete maruz bırakılan kadınlara yönelik vaka yönetimi temelli sosyal hizmet uygulamaları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(3), 1103–1124.
<https://doi.org/10.33417/tsh.855762>
- Yavuz, K., & Okur Çakıcı, F. (2021). Şiddet mağduru kadına verilen sosyal hizmetler: Trabzon ili örneği. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 10(19), 36–60.
- Yıldırım, B., & Şahin, F. (2019). Esping-Andersen'in refah devleti sınıflandırması ve makro sosyal hizmet uygulamaları temelinde Türkiye'nin konumu. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 2525–2554. <https://doi.org/10.26466/opus.542395>
- Yıldırım, F., & Gül, H. (2021). Uluslararası kalkınma politikaları ve kadınların güçlendirilmesi üzerine bir değerlendirme. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 679–695.
- Yılmaz, M. (2024). *Kadınlarda psikolojik güçlülük ve güçlenmesi gereken alanların belirlenmesi* [Yüksek lisans tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi].